

گزارش جشنواره هنرهای نمایشی در مدارس
متوسطه اول شهر محمديه (استان قزوین)

جذابیت جشنواره نمایش در مدارس

محمدجواد آیتی غفاری

دبیر درس فرهنگ و هنر، قزوین

اشاره

دبیران درس هنر در متوسطه اول و نیز بسیاری از کارشناسان امور هنری و تربیتی و پرورشی می‌دانند که چند سالی است کتاب‌های درسی در این دوره متحول شده و این تغییرات جهت آموزشی و پرورشی را به سمت رضایت نسبی در معلمان پیش برده است. این برنامه‌های آموزشی به وسیله معلمان آگاه و مدیران دلسوز راه‌کارهایی تازه یافته و بسیاری از مدارس دانش‌آموزان خود را به حرکت در این مسیر ترغیب می‌نمایند.

مقدمه

نمایش‌های صحنه‌ای، عروسکی، رادیویی، انیمیشن، نمایش‌های موزیکال و ... دنبال کنند.

اکنون چند سالی است که در مدارس فعالیت‌های نمایشی در درس فرهنگ و هنر به صورت ویژه مطرح شده و بسیاری از معلمان و علاقه‌مندان به پیگیری این رشته می‌پردازند. معلمان هنر با همکاری معلمان پرورشی از یک سو و همکاری معلمان ادبیات، فیزیک، فناوری و ... از سوی دیگر دریچه‌ای تازه به روی دانش‌ورزی و یادگیری در آموزش و پرورش گشوده‌اند. در عین حال، نباید فراموش کنیم که در پاره‌ای از مدارس، به خاطر سختی‌های انجام آثار نمایشی، از قبیل تشکیل گروه، خواندن نمایش‌نامه و ارائه آن و ... و یا عدم توانایی مربیان در تولید و خلق این فعالیت به کنار گذاشته شده و یا با دقت کافی دنبال نمی‌شود.

مشکل بعدی این است که آثار نمایشی تنها سالی یک‌بار، آن هم در گروه مسابقات فرهنگی و هنری توسط معاونت پرورشی و در محیطی خاص مانند سالن آمفی تئاتر و یا کتابخانه به صورت تکلیفی دنبال می‌شود. این امر باعث شده تا فضاهای دیگر در مدارس نادیده گرفته شود و ارتباط دراماتیک فضا و اتمسفر مدرسه مورد توجه قرار نگیرد. نتیجه اینکه این مسئله باعث شده است تا بین دانش‌آموز، معلم، کادر اجرایی و مدرسه ارتباطی پویا و مناسب شکل نگیرد. اکنون آثار نمایشی در مدارس به دور از چشم اکثریت دانش‌آموزان برگزار می‌شود و بسیاری از دانش‌آموزان در جریان تعالیم اثربخش و نیروی تأثیرگذار تئاتر قرار نمی‌گیرند و حضور حداکثری در این بخش از بین رفته است.

این در حالی است که همان‌طور که در ابتدا گفتیم، اجرای نمایش می‌تواند بر یادگیری دانش‌آموز حتی در درس‌های غیرهنری تأثیری شگرف بگذارد و از نظر پرورشی و اخلاقی دریچه‌های تازه‌ای را به روی مخاطب خود بگشاید. بخش آخر اینکه به واسطه کار برای جشنواره و دیده نشدن و عدم مشارکت دانش‌آموزان، باید معترف بود که نمایش‌های ما در مدارس به امری تزیینی و بدون تماشاچی و بیننده تبدیل شده است.

نمایش، دریچه‌ای به جهان و یکی از ارکان مهم آموزش در بسیاری از کشورهای دنیا محسوب می‌شود. در نمایش ابعاد زیادی از اصول تربیتی، مهارتی و آموزشی مطرح می‌شود و به پرورش می‌انجامد. تلاش در ایجاد فعالیت‌های گروهی یکی از عناصر مهم در هنرهای نمایشی است. تجارب زیسته در این بخش نشان می‌دهد که بسیاری از دانش‌آموزان خجالتی و غیرفعال را می‌توان با جذب به این مباحث به فعالیت‌های اجتماعی و گروهی سوق داد و آن‌ها از این طریق برای خویش هدفی مؤثر و معنوی پیدا می‌کنند.

اما در کنار همه مزایا و نکات مثبت کتاب‌های فرهنگ‌و‌هنر، باید از نظر عملی به نقطه ضعف اجرای برنامه‌های نمایشی در مدارس و نبود امکانات لازم در این بخش اشاره نمود. به همین دلیل ایده برقراری «المپیاد هنرهای نمایشی» برای اولین بار به مدیریت چند مدرسه در شهر محمدیه پیشنهاد شد که مورد استقبال قرار گرفت و با همکاری عوامل اجرایی و همت همکاران فرهنگی به اجرا درآمد. شور و اشتیاق ناشی از این اقدام در میان دانش‌آموزان باعث گردید تا این گزارش را تقدیم شما کنیم و در ضمن پیشنهاد کنیم تا المپیادهای مدارس به عنوان پیش‌برنامه جشنواره فرهنگی، هنری به اجرای کشوری دربیاید.

ایجاد گروه، نویسندگی، خواندن، سخنرانی، درک مفاهیم، تلاش برای ایفای نقش، مسئولیت‌پذیری ولو اندک و کوچک و بسیاری دیگر از جمله ارزش‌هایی است که با فعالیت‌های نمایشی بروز پیدا می‌کنند. به همین دلیل برپایی نمایش و به کارگیری دانش‌آموزان در این فعالیت امر مهمی برای معلم‌های هنر و پرورشی است که باید در مدارس پیگیری و ارج نهاده شود.

نباید فراموش کنیم که امروزه بسیاری از مسائل اخلاقی، تربیتی و فرهنگی به واسطه تلویزیون و برنامه‌های نمایشی و سریال‌های تلویزیونی عرضه می‌شود و دانش‌آموزان نیز علاقه دارند دانش و مسائل مهم پرورشی را به صورت

چگونگی تشکیل ایده

مدرسان در بسیاری از مدارس شهر محمدیه برای تشکیل گروه نمایشی اقدام به آزمایش استعدادیابی کردند. این اقدام با استقبال چشم‌گیر دانش‌آموزان مواجه شد و باعث گردید معلمان هنر پیشنهاد برگزاری جشنواره نمایش درون مدرسه را ارائه دهند که با استقبال مدیریت و بخش اداری مدرسه‌ها و تعامل و تلاش این بخش در کنار مدرسان قدمی بزرگ در برگزاری این برنامه شد.

نحوه برگ‌زاری

ایده جشنواره نمایش درون مدرسه‌ای باعث گردید تا مدارس پسرانه متوسطه اول سیدرضی، بحرالعلوم، دهخدا و ایران در استان قزوین (شهرستان محمدیه) بتوانند با محبت و علاقه بسیار کنار همدیگر قرار گیرند و این کار را به انجام رسانند.

هدف این جشنواره حضور گسترده دانش‌آموزان در فعالیت‌های نمایشی و بازی کردن آن‌ها روی صحنه قرار داده شد. تا بدین وسیله اغلب آن‌ها، از دانش‌آموزان خجالتی گرفته تا علاقه‌مندان به هنرهای نمایشی به چنین طرحی بیبوندند و برای ارائه آثارشان در این جشنواره با یکدیگر رقابت کنند و روی صحنه بیایند.

قدم اول: آماده کردن محیط

ابتدا از مدیران مدارس جهت فراهم کردن فضای کار برای تمرین در حیاط و نمازخانه و فضاهای دیگر دعوت به همکاری و مشورت شد. سپس جوایزی برای رتبه‌های برتر تهیه گردید و از دبیران مدارس و همکاران اداری خواهش شد تا سروصدا و رفت‌وآمد ناشی از فعالیت نمایشی بچه‌ها را تحمل کنند. صدا البته با وجود سختی‌ها و مشکلات تمرین دانش‌آموزان، همکاران مدارس با نهایت ادب و سعه‌صدر چنین وضعی را قبول کردند. لذا در پایان جشنواره از آن‌ها به صورت شفاهی تقدیر شد.

قدم آخر؛ ارائه آثار

در مرحله نهایی با ایجاد فضایی برای اجرای نمایش‌ها، تلاش شد تا مدیر، معلمان، و معاونان و همچنین دانش‌آموزان شاهد و ناظر این برنامه باشند. دانش‌آموزان با اشتیاق زیاد نمایش‌های خود را اجرا کردند و هر گروه که به روی صحنه می‌رفت اولیای مدرسه و سایر دانش‌آموزان نظاره‌گر آن بودند و در انتها آن‌ها را مورد تشویق قرار می‌دادند.

در این مرحله در حدود ۸۰۰ دانش‌آموز از چهار مدرسه مشارکت داشتند و گروه‌های ۵ تا ۶ نفری برای اجرای دانش‌آموزی شکل گرفت.

بعضی از اجراها در حیاط، بعضی در کلاس و برخی دیگر در نمازخانه انجام شد. بعضی از گروه‌ها برای بهتر شدن حسن اجرای خود از موسیقی کمک گرفتند و بیشتر شرکت‌کنندگان از موادی ساده برای گریم و طراحی لباس خود استفاده نمودند.

در پایان این جشنواره که درست یک هفته به طول انجامید نفرات برگزیده جوایزی از طرف مدیران مدارس به دست آوردند که جا دارد در اینجا از حسن همکاری و محبت همکاران و مدیران گرامی تقدیر و تشکر شود.

در پایان باید اذعان داشت که آنچه حاصل برگزاری این جشنواره بود؛ ابتدا گسترش یک فعالیت فرهنگی و هنری در بین دانش‌آموزان بود و مهم‌تر اینکه معلمان دریافته‌اند چگونه می‌توان مطلب یا دانشی را به دانش‌آموزان طوری آموزش داد که آن‌ها آن را با علاقه بیاموزند.

همچنین می‌بایست به این نکته توجه نمود که نمایش، به افزایش روحیه همکاری و کار گروهی و ایجاد اعتماد به نفس در دانش‌آموزان کمک بسزایی می‌کند و به‌ویژه افراد خجالتی را به سمت گروه‌گرایی و دور شدن از درون‌گرایی سوق می‌دهد.

امیدواریم روزی برسد که نمایش به‌صورت گسترده در مدارس اجرا گردد و تاثیر راهی برای آموزش رشته‌های مختلف و ایجاد آموزشی باکیفیت به کار گرفته شود.

قدم دوم؛ نمایش‌نامه

آشنا نبودن دانش‌آموزان با نوشتن نمایش‌نامه و حتی یک گفت‌وگوی ساده نمایشی باعث گردید تا نخست در کلاس‌ها به آموزش پرداخته شود. در این مرحله سعی شد دانش‌آموزان یاد بگیرند چگونه می‌شود یک گفت‌وگوی ساده را به یک گفت‌وگوی نمایشی و در نهایت به یک نمایش‌نامه خوب تبدیل کرد.

در کنار نمایش‌نامه‌های اخلاقی و آثاری با مفاهیم انسانی، آثاری با درون‌مایه طنز، و حتی در برخی از آثار نمونه‌های هزل یا را می‌شد مشاهده نمود. در واقع اجازه دادن به نمایش این نمونه‌ها باعث شد تا اشتیاق دانش‌آموزان بسیار بیشتر شود و آن‌ها و آثار خود را در مقایسه با آثار دیگر قرار دهند و نقاط ضعف و قوت خویش را مشاهده نمایند.

قدم سوم؛ تمرین

در این مرحله سعی شد برای دانش‌آموزان نمایش‌هایی تدارک و اجرا شود که آن‌ها یاد بگیرند چگونه می‌توان در محیط‌های خالی مدرسه مانند نمازخانه، حیاط و کتابخانه تمرین کرد و چگونه می‌توانند تمرین‌های خویش را ادامه دهند. دانش‌آموزان با اشتیاق آموختند که نحوه تمرین چگونه است و چطور باید تحت مدیریت یک کارگردان کار خود را به پیش ببرند.

قدم چهارم؛ شکل‌گیری گروه‌های نمایشی

تا یک ماه اول، دانش‌آموزان تلاش بسیار کردند تا با امکانات ساده، لباس‌های مختلف و گریم‌ها و دکورهای کوچک بسازند. این مسئله در کنار عشق و علاقه فرد دانش‌آموزان باعث رونق گرفتن جشنواره شد. بچه‌های هر کلاس و هر گروه لباس‌های نمایشی خود را می‌پوشیدند و همدیگر را گریم می‌کردند و از وسایل خیلی ساده که در مدرسه یافت می‌شود برای دکور خود استفاده می‌کردند.